

HET ALTAAR HERSCHILDEREN

door J.G. DE BROUWERE

De "Neringhe der Vrye Winckeliers" van Oostende had, - lijk alle neringen en ambachten, - een heilige schutspatroon, en deze was Sint Nicolaas. Welke Sint Nicolaas dat was, weet ik niet. Alleszins was het ofwel dé Sinter Klaas, ofwel de Heilige Nicolaus van Tolentino. Waarschijnlijk wel deze laatste, die over gans West-Europa vereerd werd, terwijl de eerste als schutspatroon van de slaggers aanzien werd. De Vrye Winckeliers hadden natuurlijk ook een altaar in de parochiekerk, gewijd aan hun schutspatroon. Dat authaer was uit hout vervaardigd, en allicht in de XVIIde eeuw in barokstijl opgericht. Er was een groot schilderij met vergulde lijst, zeker met de afbeelding van de heilige schutspatroon van de nering, en aan beide zijden ervan stonden twee kolommen met kapitelen. Die kolommen waren in marmer geschilderd, wjl de kapitelen verguld waren. De rest van het altaar was ook beschilderd, en we mogen aannemen dat het zwart en wit was, lijk schier alle barokaltaren.

In de jaren 1750 was het altaar der Vrije Winkeliers al wat oud geworden (ik schat zo ongeveer één eeuw) en de verf zowel als het verguldsel was afgeschilferd. De Vrije Winkeliers konden dat niet langer dulden : het was tenslotte een erezaak. Onder leiding van deken Anthoine FLANDRIN en zijn zorgers Anthoine LANERIS en Franciscus MENEGHEER (1) werd besloten tot het schilderen marberen ende vergulden (van) den authaer van Sinte Nicolais staende ter parochiale kercke, en dat werk te laten uitvoeren door een Brugse meester-schilder : Philippus AGEYTS. Deze AGEYTS werd door de eedt van de Nering (d.i. de deken en de zorgers) gecontacteerd. Midden maart 1756 kwamen ze tenslotte alle vier (eed plus meester-schilder) bij notaris Philippus RYCX d'oude samen, om een kontrakt op te maken, met de overeengekomen voorwaarden erin.

Eerst werd overeengekomen, dat het werk tegen een vergoeding van 18 lb gr ct (2) zou worden uitgevoerd. Waar iedereen mee akkoord ging. Maar toen dicteerde de opdrachtgevers hun eisen : AGEYTS zal het altaar beschilderen so ende gelyck denselven jeghenwoordigh geschildert, gemarmert ende vergult is, mits wel te verstaan, dat AGEYTS alles levert wat daarbij van pas komt, inbegrepen de stellinghe, - en dit binnen de tydt van veerthien oft uyteerlyck sesthien werckende daeghen. Tot nogtoe geen wanklank. Maar de deken dicteerde verder dat, mocht AGEYTS niet binnen termijn klaar komen, - op wat pretext soude mogehn wesen, - dan laat de Nering het werk door een ander afmaken, wel te verstaan op AGEYT's kosten. En nu protesteerde de meester-schilder zéér heftig, want hij ging helemaal niet meer akkoord. Er kwam zelfs ruzie, en het duurde wel enkele dagen vooraleer Nering en meester-schilder het eens werden. Misschien duurde het wel een hele week vooraleer de in zijn eer gekrenkte Bruggeling en de veeleisende Oostendenaren op zaterdag 27 maart 1756 naar het kantoor van notaris RYCX d'oude terugkeerden.

Op die zaterdag was er een andere klerk op het kantoor van de notaris werkend, maar hij schreef toch op hetzelfde blad (papier was wel zéér duur in de XVIIIde eeuw, en het was een blad op zegel

N° 17
Sesluddeentigh

relyt

Comparcerden Doorny philippus syop
Dondenotaris
in personen Neirs Anthoine-flanderin, An-
thoine Paneris ende fransiscus Menegheer
jeghewoordighe deken ende ledt van de
Neringhe der Vrye Winckeliers binnen deser
Stede, dewelcke comparanten jnhuane
voornoeude qualiteyt hebben bekendt ende
beleden wel ende deughdelyk besteedt te hebben
aen philippus Ageyts schilder van Lynnen
Style ende woonachtigh binnen de Stadt
brugghe, dewelcken ten desen mede compa-
rerende jwgelyc bekendt wel ende deughde-
lych aenghenomen te hebben, te schilderen,
marberen ende vergulden den autheer van
Sint nicolais staende ter parochie der
kerke deser Stede, soo ende gelyc den selven
jeghewoordigh geschildert, gemarberet
ende verguldt, voor ludenits de somme
van achtthien ponden grooten Oveensek
Girant gheldt, blyvend ten laste vanden
voornoeuden philippus Ageyts de stellinghe
ende leveringhe tot schilderen, marberen
ende vergulden vanden selven autheer
noodigh, ende dit binnen der tydt van veer-
thien ofte ^{vingereenvolgende} vyfthien werckende
daeghen, te beginnen op den 2^{den} saterdaghe deser
oppeyne jncas den voornoeuden philippus
Ageyts in faute spiacne te blyven syn
voorschreden aenghenomen werck te

Binnen den hier Oorengelimitteerdentijt
 te Oltrecken op wat pretept het soude
 moghen wesen, de dry leste Comparanten
 hetelve sullen Vermoghen sijnnefoste
 te doen oltrecken door bodanighen
 persoon ende personen als by sullen
 gemaedigh Ouden, ende dat sijn niet en
 sullen ghehouden Nexen hem over
 het goud hy daer aen sal hebben geroecht
 ende geleverd jels te betaelen, op oft sijn de
 Comparanten geconveniirt, dat den tweeden
 Comparant den Antair sal meucken
 in d'heren volgend sijn goet sijnken ende
 naer den heid van het werck, ende in het
 rijert van het vergulden, sal hy salde
 moeten doen volgend dat de eerste Comparan-
 ten aen hem sullen ordonneeren, ende
 aen wijlen, Actum in vestende den 27.

Enopreent inderte 1756

Joanne Cobyn
 1756

A. G. Ruyck
 1756

Antoinne Handerson
 als Ducher
 1756

Antoon Landert
 Franciscus Alenghier

Quod Altestor

A. G. Ruyck
 als pub.
 1756
 3.

Philipjezic C. Ruyck

van 5s.) datgene wat de comparanten geconveniëert hadden. AGEYTS had eigenlijk gewonnen, want hij sal moghen marberen volgens syn goetduncken ende naer den hees van het werck. Goedschiks of kwaadschiks ging nu iedereen akkoord, en ondertekenden de akte, die de notaris voor waar verklaarde (3) met de traditionele woorden "goud attestor".

AGEYTS mocht beginnen schilderen, echter zonder tijd te verliezen.

BRON

Brugger, Rijksarchief. Notariële archieven. Fonds Van Caillie. Depot 1940, register nr. 37A, akte nr. 76.

- (1) Anthone FLANDRIN f^S Andries fs Andries, winkelier, te Oostende ca. 1701 geboren en in 1737 met de één jaar jongere Joanna VAREE gehuwd, voert in officiële documenten het predicaat "Sieur". Hij verschijnt 4 maal als getuige in burgerlijke zaken, en eenmaal als partij. Anthone LANERIS heeft de handtekening van een oude man. Toevallig zijn kort na mijn verhaaltje twee Anthonen LANERIS overleden. De ene op 06 juni 1760, was vrijgezel; de andere was gehuwd met Anna Maria PIETERS, en stierf op 02 oktober 1763. Hij was deken van de Nering der Vrije Winkeliers in 1753. Toen hij op 06 juli 1753 aangerand werd door enkele soldaten onder leiding van een officier, werd hij gered dank zij de tussenkomst van Sieur Carel ANNOYE fs Caroli, ook winkelier. Franciscus MENGHEER, gestorven 11 oktober 1759 echtgenoot van Domicella Francisca RYCX, was ca; 1701 geboren. Hij komt éénmaal voor als getuige in "civile" zaken en ook éénmaal in "criminele" proces. Zie de zéér goede indexen bij Julien VERHAEGHE. Civile zaken Schepenbank van de stad Oostende. III (1715-1765) en IV (1766-1795). Oostende, VVF, 1990 en ook Informatien en sentencen crimineel voor de Schepenbank van de stad Oostende. III (1729-1772) en IV (1773-1796). Oostende, s.d. (ca. 1990).
- (2) Zie : P. VANDE WALLE. Oude maten, gewichten en muntstelsels in Vlaanderen, Brabant en Limburg. Oostende, VVF, 1984, blz. 66.
- (3) Merk dat de notariële akten van het Ancien Régime niet dezelfde waarde hadden als de huidige notariële akten; het belangrijkste, m.i. is dat ze niet uitvoerbaar waren.

HEIST-AAN-ZEE : EEN CYCLUS GEDICHTEN

In de dichtbundel "Egyptisch zwart", te Leuven uitgegeven in 1993 in opdracht van de zgn. "Leuvense schrijveraktie" (en opgenomen in haar "Leuvense cahiers, nederlandse reeks, nr. 132), komt een cyclus van zeven gedichten voor, onder de noemer : "Heist-aan-Zee : de waterscheiding".

Op zich eerder te bestempelen als een curiosum, maar vermeldenswaard : immers, ons tijdschrift kan bogen op tal van wetenswaardigheden en ééntje bij voor de toekomst is altijd welkom in de goed gevulde kolommen !

Emile SMISSAERT